

Pot do uresničitve zamisli terja temeljite priprave

Pred tremi leti je bilo videti, da se je pri obnovi stare Ljubljane nekaj premaknilo: ustanovljen je bil koordinacijski odbor za prenavo. O njegovih načrtih je bilo veliko napisanega, še več pa se je o njih govorilo. O vtisu, da je po začetni živahni dejavnosti spet prevladala molčečnost, smo se pogovarjali s predstavnikom izvršnega sveta skupščine občine Ljubljana Center in predsednikom koordinacijskega odbora za prenavo stare Ljubljane Milanom Slemnikom.

»Izvršni svet skupščine občine Center je novembra 1980 imenoval koordinacijski odbor za prenavo stare Ljubljane. Od takrat se je začelo bolj organizirano usmerjanje prenavo v občini in mestu, z usmerjanjem politike do prostora in fizične ter socialne prenavo, ki jo sicer izvajamo preko samoupravne stanovanjske in komunalne skupnosti.

Ko začne neki organ na novo delovati, potem je povsem normalno, da si zastavi program dela z novimi pristopi in novimi zamislimi, kar seveda porodi nova upanja o hitrejšem napredku. Pot do uresničitve je potem daljša. Nekaj akcij in zamisli je že mogoče takoj začeti, druge zahtevajo daljšo pripravo in so lahko izvedljive le v daljšem obdobju.

Kompleksnejšega načrta za prenavo doslej nismo imeli. Ljubljanski urbanistični zavod prav v tem mesecu zaključuje obsežno delo »Program prenavo Stare Ljubljane«, ki bo osnova za kompleksno prenavo, kar je naloga daljšega obdobja.

Ne glede na vse to pa je tekoče delo na prenavi vendarle potekalo. Lani smo začeli obnavljati pet zgradb, za nadaljnjih sedem pripravljajo dokumentacijo in jih bo možno začeti prenavljati še v tem letu, razčistili smo nekaj formalnosti, ki ovirajo hitrejšo izrabo podstrešij za stanovanjske prostore, pripravili pravilnik s postopkom za oddajo in nadaljevali z oddajo poslovnih prostorov za dejavnosti, ki sodijo v Staro Ljubljano.

Prednost je imelo novo, staro je propadlo

»Nekoč je bila zelo popularna parola, da se mora »staro umikati novemu«. Zdi se, da nam ni prinesla denarja ne ohranila spomeniškega bogastva, kot je bila, na primer, Kozlerjeva palača. Ali ni prenavo starega stanovanjskega sklada poleg kulturnega dejanja tudi akcija, ki je povsem v skladu s stabilizacijskimi načeli?«

Tako, kot smo v preteklosti v celotni državi vodili neprimerno politiko pri investiranju v nove zidove, v industrijske in poslovne objekte, v palače in razne objekte družbenega standarda, je krajši konec potegnila tudi prenavo. Nove soseske in naselja v Ljubljani so imele prednost, staro pa je propadlo. V zadnjih letih, točneje od 1971 do 1981 leta se je iz Centra preselilo 7.849 prebivalcev, kar dovolj zgovorno kaže na neustrezno politiko do starih predelov mesta. Pravilen odnos do vzdrževanja obstoječih zgradb je prav gotovo stabilizacijski, tako kot je nasploh politika, ki preprečuje propadanje obstoječega stanovanjskega in poslovnega fonda.

»Iz stare Ljubljane in iz dejavnosti njenih nekdanjih prebivalcev je praktično zrasla vsa nova Ljubljana. Ali ne mislite, da je »deta« svoji »materi« tudi nekaj dolžno?«

»Vprašanje je v prisposobi in tak je lahko tudi odgovor: Ne glede na dolžnost otroci svojim materam redkokdaj kaj povrnejo. Tako je tudi s staro Ljubljano. Samo zaradi tega, ker je iz stare Ljubljane in iz dejavnosti nekdanjih prebivalcev praktično zrasla vsa nova Ljubljana, ji tega nihče ne bo povrnil, če to ne bo podprto z ekonomiko. Časi, ko bo prenavo ekonomsko bolj utemeljena, pa prihajajo.

Izbrane, ne hrupne »vesele urice«

»Cankar je imenoval Ljubljano »botrico veselih uric« in mislil pri

Milan Slemnik

tem na staro mesto svojega časa. »Botrica« je sicer še ostala, toda vse prej kot »veselih uric«. Ali ne mislite, da bi ji kazalo ta značaj v interesu vsega mesta vrniti, saj Ljubljančani tako kot vse bolj redki turisti še vedno radi zahajajo med nje stare in ozke ulice?«

»Na to vprašanje moram odgovoriti z dveh stališč, z enega, ki je samo naše in ki nanj Cankar sploh ni mogel misliti – stališča sodobnega človeka, utrujenega od brezdušne betonske džungle »spalnih naselij«, utrujenega od brutalnega tempa sodobnega življenja. Ta človek – kot ste že sami rekli – rad zaide v staro mesto, saj so mu njegove plemenite zakonitosti in naključnosti oddih ter hrana duha. Drugo stališče pa je najbrž tisto, na katerega je mislil Cankar: Stara Ljubljana, nekoč prizorišče neštetihih veseljačenj pa tudi izbranih pogovorov ob mizah njenih neštetihih gostiln. Teh je danes seveda manj, ne moremo se posebno ponašati z njihovo kvaliteto in mnogokrat tudi ne z njihovo opremljenostjo. Toda tudi v tem pogledu si prizadevamo obrniti stvari na bolje. Odprli smo že nekaj novih gostinskih lokalov, ki pa naj ne bodo prizorišča pijančevanj, temveč naj gostu ponudijo izbrano hrano in naj imajo svoj karakter, po katerem jih bomo med

seboj razlikoval: primorska, gorenjska, prekmurska, srbska ali bosanska ali italijanska gostilna. »Vesele urice«, o katerih govori Cankar, naj ne bodo nujno tudi hrupne, pa bomo zadovoljni vsi, tako obiskovalci kot prebivalci starega mesta.

»Stabilizacijski časi nam ukazujejo ekonomsko do konca izkoristiti vse možnosti. Se vam ne zdi, da bi tako stara Ljubljana, namesto da sredstva jemlje, lahko ustvarjala več, kot za prenavo od nas zahteva? Celo deviz?«

»Drži, da je sedanje obdobje naklonjeno temu, da do konca izkoristimo dane možnosti. Vendar možnosti v stari Ljubljani še niso dane in jih ne moremo takoj izrabiti. Treba jih je še ustvariti: s prestrukturiranjem gospodarstva, s prestrukturiranjem lokalov in njihove ponudbe, z vrnitvijo pisarniških prostorov stanovanjskemu namenu, s sanacijo pogovora bivanja, z ureditvijo prometa, z gradbenimi sanacijami zgradb...

Proces se je začel, uspehi so že tu, to pa ustvarja čedalje boljše razmere za nadaljnjo prenavo.

»S Cankarjevim domom se Ljubljana uvršča med kongresna mesta. Se vam ne zdi, da bi lahko bilo staro mesto s primerno politiko zapiranje lokalov idealno pribežališče številnim delegatom po končanih sejah? Danes tavajo po opustelem mestu – tudi mimo lokala, ki nosi z zapiralnim časom ob 16. uri menda evropski rekord v preziranju dohodkovnih možnosti!«

»Z večjim povpraševanjem raste tudi interes po boljši in primernejši ponudbi. Odprli smo že precej novih lokalov, v Ljubljani imamo številne turistične in kulturne prireditve, tako da glede ponudbe nisem črnogled.

Stari prebivalci naj ostanejo v svojem okolju

»Mnogo smo slišali o socialni prenavi starega mesta, medtem pa ogromne podstrešne površine, ki bi jo – med drugim – tudi omogočile, prazne čakajo na zeleno luč.

»Izvršni svet je skupščini že predložil, ta pa je že obravnavala zasnove za hitrejšo in bolj organizirano pridobivanje podstrešij za preureditev v stanovanja. Evidentiranih je že približno petdeset hiš, v katerih je možno preurediti podstrešja. To je številka, ki vendarle kaže, da so se zadeve začele hitreje premikati naprej.

»Kaj je z zamislijo o posebej urejenih etažah za ostarele staromeščane?«

»Idea uresničevanja problemov ostarelih občanov izraža alternativo domov ostarelih, ki jih smatramo za preživelo, drago in psihološko neustrezno obliko oskrbe ostarelih. Lju-

dje naj bi ostali v svojem bivalnem okolju, čeprav ne v stanovanju; manjše stanovanjske enote (soba s sanitarijami in čajno kuhinjo) naj bi imele skupne prostore za njihovo oskrbo, zdravstveno nego itd. in naj bi bile del normalnih stanovanjskih predelov mesta. Enote naj bi bile majhnih zmogljivosti, primerne tudi za preureditev v druge namene (glede na potrebe v območju), za oskrbo pa se lahko koristijo dejavnosti obstoječih organizacij zdravstva, socialnega skrbstva, gostinstva.

Prédnosti takih rešitev so manjše investicije, možnosti za hitro in poceni preureditev; oskrba zajema le nujno potrebne ali zaželene usluge, ne pa celotne oskrbe; ohranitev se osebnostne svoboda in individualnost posameznika; ljudje ostanejo v svojem okolju z ljudmi, ki jih poznajo; storitve bi bilo mogoče organizirati tudi na prostovoljni osnovi, kot prakso učencev oziroma prek dejavnosti socialnega skrbstva, ki to že normalno izvaja v območju.

Samoupravna interesna stanovanjska skupnost, socialne službe in zdravstvene službe, ki tudi sicer organizirajo ustanavljanje domov, naj bi to iniciativo realizirale, preusmerile investicije, namenjene za gradnjo domov, v takšne manjše enote.

Idejo smo tudi preverjali v krajevnih skupnostih, društvu upokojenec, prek socialnih delavk in je bila lepo sprejeta, kar pa teže trdimo za profesionalne organizacije socialnega skrbstva.

Še več delavnic – trgovin v mestnem jedru

»Ali namerava mesto sprostiti zasebno pobudo v drobni trgovini, kjer ta ne predstavlja konkurence družbenemu sektorju (galerije, antikvariat, trgovine-delavnice itd...)? S čim nameravate – poleg gostinstva – še pripeljati življenje v staro Ljubljano?«

»Mislim, da sploh ne moremo govoriti o tem, ali bomo sprostiti zasebno iniciativo v drobni trgovini ali ne, saj je ta iniciativa praktično že sproščena. V starem delu mesta že deluje nekaj delavnic – trgovin, s to prakso bomo še nadaljevali. Prav zdaj razpisujemo nekaj poslovnih prostorov, ki so namenjeni tudi zasebni, drobni specializirani trgovini. Prav posebej želimo imeti čim več poslovnih prostorov, kjer bi potekala proizvodnja s prodajo. To je zanimivo, saj bo lahko obiskovalec neposredno tudi pogledal, kako izdelki nastajajo. No, ta politika je že nekaj časa sproščena in z njo bomo nadaljevali. To vse bo vsakoraj prispevalo k bolj celoviti ponudbi v Centru.

»Še osebno vprašanje – kaj vas kot Ljubljančana najbolj moti ali boli, ko se sprehajate po stari Ljubljani?«

»Najbolj me moti promet. Brezobzirnost nekaterih voznikov nima meje. Na vsak način hočejo z vozilom prodreti v vsak prostor stare Ljubljane. Mimo stolov in miz pri Zlati ribici, na primer, neprestano vozijo vozila. Lani smo hoteli Ribji trg zapreti za ves promet, pa nam ni uspelo. Letos smo se dogovorili za fizično zaporo.

Nadalje me še moti slab odnos do stare Ljubljane nekaterih, ki imajo tu poslovne prostore. Niso pripravljene narediti kaj za lepši izgled, za večji red ne samo svojega vhoda, ampak tudi nekoliko širše. Poglejte, kaj vse mora storiti neka organizacija, ki ima poslovne prostore izven centra mesta. Investirati in vzdrževati mora celotno infrastrukturo, ki jo ima v centru že urejeno. Stroški takega vzdrževanja niso majhni. V centru je vse to dano in še najemnine so izredno nizke.

Obnovljene hiše dajejo staremu mestnemu jedru svežino, okolje pa je prijetnejše

Pogovor pripravila: LUČKA ŠPAT